

## La formació permanent del professorat: La proposta del Ministeri d'Educació i Ciència

Joaquín Prats Cuevas\*

L'abril de 1989 el Ministeri d'Educació i Ciència va presentar a la comunitat educativa un Pla de Formació del Professorat per sis anys que passo a descriure breument. El document pretén ser un marc d'actuació; alhora, descriu el context social i educatiu sobre el qual s'elabora el Pla, del qual deriva un nou perfil del professorat. Així mateix, estableix el que s'anomena «model de formació permanent», que comentaré més endavant. En aquest apartat s'enuncien les concepcions, principis bàsics i directrius que orienten l'execució del Pla, coherents amb el contingut i les característiques de l'actual reforma del sistema educatiu. Segueix en el document una definició de les estructures de formació, amb un desplegament especial de l'apartat corresponent als centres de profes-

sors. A l'apartat «Pla d'Actuació» s'estableixen les finalitats i objectius del Pla, i així mateix les línies d'actuació mitjançant les quals es pretén atènyer els objectius proposats. Tot seguit s'estableixen els criteris d'avaluació previstos tant per als programes com per al conjunt del Pla. Finalment, es fa una valoració aproximada del cost econòmic que, tal com s'indica, s'haurà d'anar concretant als diferents plans anuals. A continuació, en vint-i-nou annexos, es descriuen les línies generals dels programes que hauran de fer realitat els objectius i els fins que ens proposem.

### El model de formació

Els principis que il·luminen el model de formació es poden resumir en quatre punts:

A) Una formació del professorat *basada en la pràctica professional*; cosa que no vol dir que es refusi una formació teòrica, sinó l'intent d'*incorporar la teoria a l'acció*. Es descarta una formació merament facultativa o llibresca. Per això, com acabo d'assenyalar, s'ha de partir de la realitat i, des de la realitat, incorporar la teoria al que nosaltres entenem que seria una estratègia de formació en la línia de la innovació. La pràctica docent comportarà una reflexió del professorat sobre la mateixa

---

\* Joaquín Prats Cuevas és subdirector general de Formació del Professorat del Ministeri d'Educació i Ciència

pràctica convenientment il·luminada des del que entenem habitualment per teoria. Cal no confondre la formació basada en la pràctica professional amb l'administració de receptaris d'actuació: és justament el contrari. «Basada en la pràctica professional» vol dir que tota activitat de formació ha de dur aparellada una experiència a l'aula i una reflexió del professorat sobre aquesta experiència, i, en aquest sentit, la pràctica cobra una tangibilitat i pot ser aprofitada en la millora de les destreses i habilitats que el professor adquireix en la feina de cada dia. Una de les línies fonamentals ja és l'experimentació curricular des de l'òptica de la investigació processual; aquesta activitat és una bona manera de perfeccionament i formació.

B) Una formació en què el *centre educatiu* sigui l'eix preferent de les accions formatives, encara que no pas l'únic. Un centre educatiu al qual, amb l'adopció d'uns currículums oberts, s'exigiran en el futur unes decisions col·lectives summament delicades i importants. Per això, cada escola concreta ha de ser el lloc on l'administració doni estímul la formació conjunta dels que treballen junts i hi un paper preferent, cosa que comporta una clara optimització dels recursos i sobretot avantatges conceptuals i metodològics. Si pretem una formació basada en la pràctica, la reflexió necessària sobre l'acció pren força més

concreció quan es produeix en un context real i no en una munió de contextos en què de vegades és difícil d'homogeneïtzar. Quan diem «el centre», no ens referim només al centre específic, sinó, a més, per exemple, a tots els departaments d'una mateixa àrea d'una població determinada. Si els professors dels mateixos departaments d'una zona es plantejessin activitats semblants amb els alumnes, si reflexionessin i avansessin junts, es compliria igualment l'objectiu de què parlem: el centre com a lloc de formació preferent.

C) El tercer punt és l'adopció d'*estratègies diversificades*. Encara que, aparentment, pugui semblar contradictori amb el que acabem de dir, no ho és pas. La transformació del sistema exigeix moltes accions de formació, i relativament variades. Primer, per la mateixa transformació del que és l'ordenació del sistema que imposa, en un temps determinat, línies específiques de requalificació de col·lectius amplis, com ara la formació inicial, de mestres especialistes en diferents àrees noves o més necessàries en el currículum de primària (la música, l'educació física, les llengües o l'educació especial). En aquestes especialitats, actualment el sistema té «dèficits» clars. La formació d'aquests col·lectius de mestres especialistes exigeix una estratègia molt concreta, molt ben determinada, diferent de les que hem assenyalat al punt ante-

rior. Cal dir una cosa semblant d'altres necessitats, com és ara el professorat de tecnologia a la secundària obligatòria o l'especialització del professorat que ha d'impartir mòduls professionals nous. En aquests cas cal aplicar procediments de formació en empreses. Per aquesta raó i per altres que ara no tractem, les estratègies seran variades: des de la utilització de procediments multimèdia fins a situar determinats professors del sistema en empreses o politècniques. Però la diversificació, a més, ha de passar per altres camins, en els quals molts professors del sistema trobaran resposta o satisfacció a les seves necessitats de formació amb una relativa facilitat, i això significa un extens ventall de possibilitats perquè el docent trobi el lloc, l'hora i el sistema oportú d'accedir a la formació permanent. Per això, també hi ha un sistema d'ajuts econòmics individuals a la formació o la concessió d'un any sense classes per fer estudis, investigacions, etc. Ja hi ha una gamma amplíssima d'alternatives que possibiliten que ningú no es quedi sense accedir a activitats de formació per manca d'ofertes per fer-ho.

D) Finalment, el quart ítem del model de formació que proposem és una *descentralització progressiva de les activitats*. Entenem per descentralització el que el Ministeri ja fa cinc anys que fa, com és ara acostar la formació i la gestió de la forma-

ció gairebé a la porta de l'escola. Una part d'aquesta intenció descentralitzadora es concreta en la potenciació de la xarxa de centres de professors, que en aquest moment, a l'àrea de gestió del Ministeri d'Educació, ja són cent nou. El creixement ha estat absolutament vertiginós els últims quatre anys: s'ha passat de zero a més de cent, amb tots els problemes que comporta la tremenda rapidesa amb què s'ha configurat la xarxa. A causa de la característica indicada, aquest procés encara ens exigeix mesures d'ajust i ordenació. El model intenta crear un sistema en què institucionalment s'arribi a un punt d'equilibri entre les necessitats formatives sentides pel professorat i les preferències que l'Administració consideri en cada moment. Per això, el govern d'aquests centres de professors és democràtic, i els seus plans, aprovats per un consell de professors elegits per sufragi universal.

Així doncs, l'acostament de l'activitat al professorat, la descentralització, no s'ha d'entendre només com un fet físic o geogràfic: també ens referim a la possibilitat que, en la mateixa programació de les activitats de formació, hi participi el professorat a qui es destinen. La descentralització intenta, doncs, fer compatibles el que en podríem dir interessos generals del sistema i els interessos sentits pel professorat. Totes dues coses poden ser incompatibles o perfectament

compatibles, segons com es planteja la qüestió. En tot cas, la institució que potenciem n'ha de fer la síntesi: fer coincidir el que és necessitat sentida amb el que és interès general proposat per l'Administració. Estem convençuts que en la realitat totes dues coses en són una de sola si ens les plantejarem en la línia de la reforma del sistema i no pas en la línia d'uns interessos massa personals. Però aquesta idea demana de trobar el mecanisme adequat perquè sigui possible i tingui una plasmació correcta sobre la realitat. Qualsevol pes desajustat a favor de l'un o els altres ens podria dur a resultats negatius. Dit d'una altra manera: que l'Administració tingui un pes excessiu a l'hora de determinar reglamentàriament l'afer té, lògicament, el risc d'allunyar-nos del que realment necessitem, i és llavors que l'activitat de formació pot aparèixer com una oferta per a uns quants i prou, per als més pròxims. Però un pes excessiu de l'altra banda, del que és subjectiu, també podria, segons com, generar una dinàmica que ens allunyaria dels grans objectius generals de transformació; per consegüent, en el difícil equilibri de descentralització i de decisions diguem-ne centralitzades, hi ha la millor línia d'acció. Els centres de professors han de ser l'instrument de síntesi i d'equilibri per aconseguir-ho.

## Estímul a la participació

En relació amb les condicions en què es fan les activitats de formació i els procediments d'incentivació que estimulen el professorat a participar en l'oferta de l'Administració, el Ministeri d'Educació i Ciència estableix una àmplia gamma de possibilitats que pretén buscar les millors condicions a cada modalitat formativa. Les situacions en les quals es donen les activitats són tres: en primer lloc, les activitats fetes durant una part de l'horari de treball o bé abandonant totalment l'escola durant un període dilatat de temps. Aquesta modalitat s'aplica fonamentalment a cursos de més de sis-cents hores, programes de formació en un mateix centre amb reducció parcial de l'horari escolar, o bé a llicències per estudis de sis mesos en un curs escolar sencer amb tres modalitats d'autoformació: perfeccionament en llengües estrangeres per a professors de llengües; estudis de caràcter acadèmic relacionats amb qüestions pròpies de l'àrea, cicle o matèria que imparteixen: tesis doctorals, llicenciatures, o altres estudis acadèmics i projectes d'investigació didàctica, educativa i organitzativa.

La segona situació consisteix en activitats fetes en període de vacances (mes de juliol) o fora l'horari escolar, en què els assistents reben un ajut econòmic per la seva participació. Les

activitats referides en aquest punt són les que tenen una durada superior a cent cinquanta hores de presència i, en la majoria de casos, es produeixen al llarg de tot un curs escolar, encara que la fase més intensiva es fa en període de vacances. Aquesta modalitat, que s'aplica fonamentalment a cursos d'actualització científica i didàctica i programes de formació i d'innovació, ha afectat durant el curs 1990-1991 més de deu mil professors i professores.

La tercera situació en què es planteja la formació són les activitats fetes fora l'horari de treball i que tenen un reconeixement acadèmic dels centres de la xarxa de formació permanent o bé de les universitats. Aquestes condicions s'apliquen a cursos d'actualització de menys de cent hores de durada, seminaris permanents, grups de treball, jornades, etc.

### **Consolidació institucional dels CEP**

Per poder aplicar el Pla Marc de Formació Permanent del Professorat i garantir una oferta anual de formació que superi seixanta mil llocs anuals en activitats formatives (més d'un terç de la plantilla de professors que gestiona el MEC), cal constituir una xarxa sòlida de centres de professors amb personal suficient en nombre i preparació per garantir una oferta de qualitat coherent amb el model i tipologia d'activitats que propugna el Pla Marc. Juntament amb això, exigeix un procediment de planificació descentralitzada que garanteixi una programació d'activitats adequada en funció de les característiques i necessitats de cada zona geogràfica.

En relació amb el primer punt -creació i consolidació de la xarxa de formació-, hi hem de distingir dos aspectes: d'una banda, la configuració institucional i funcional dels centres de professors (CEP), com també la creació dels que calguin per atendre totes les demarcacions educatives. En aquest punt, la tasca que exerceix el Ministeri gairebé ha aconseguit els objectius previstos al Pla Marc, és a dir: en primer lloc, definició de les plantilles en relació amb les dimensions de la zona d'adscripció de cada CEP. Amb aquest motiu s'han establert quatre menes de centres, el més petits dels quals consta de set professionals, i el més gran, de catorze assessors de formació, a més del personal administratiu i subaltern. Aquesta situació s'ha estructurat en més de cent centres de professors que tenen prop de mil tres-cents professors i professores que exerceixen funcions de dinamitzadors i gestors de la formació.

En segon lloc, un desenvolupament normatiu que doni a l'es-

En segon lloc, un desenvolupament normatiu que doni a l'es-

tractura institucional un marc que faci eficaç l'acció dels assessors de formació, i que alhora garanteixi una participació adequada del professorat de la zona en les tasques de detecció de les necessitats formatives, que posteriorment es traduirà en una correcta planificació de l'activitat. En aquest punt es donen les darreres pinzellades que tancaran un procés que ja fa cinc anys que dura i que acabarà amb un disseny clar i eficaç de la institució CEP.

### **L'assessor de formació permanent**

En relació amb la figura que té el paper tècnic més remarcable pel que fa a la gestió, planificació i direcció de les activitats formatives, el Ministeri d'Educació i Ciència ha optat per la figura d'«assessor de formació permanent».

La figura de l'assessor de formació permanent s'insereix en una tradició dels països europeus, i hi podem constatar com a dificultat comuna el fet de trobar el personal que vulgui dedicar-se, a temps complet o parcial, a la formació contínua, o que pugui fer-ho.

Engranades en estructures de formació molt diferents de la nostra o tot just amb alguna semblança, com pot ser la dels

*Teacher's Centers* anglesos, trobem figures paral·leles al que es pretén que sigui la dels assessors de formació dels centres de professors.

En una aproximació superficial a figures com la del «moderador» alemany, que desplega la seva activitat a Renània Nord-Westfàlia, la del «formador d'adults» francès, la del «formador-assessor» danès, la dels «leaders» dels *Teacher's Centers* anglesos, etc., s'observa que el paper o model d'intervenció del formador es mou en un ventall de funcions que va des de la gestió de la formació permanent fins a la participació directa com a facilitadors de la formació d'altres grups de professors amb els quals actua en relació no jeràrquica, i amb els quals rep alhora una autoformació.

Aquesta diversitat de papers està directament relacionada amb l'existència o inexistència d'estructures institucionalitzades, dedicades en exclusiva a la formació permanent, i de la seva autonomia, més gran o més petita, respecte a l'administració educativa: una formació permanent de professorat bàsicament centralitzada, dirigida i controlada «de dalt a baix», genera gestors de la formació, mentre que una estructura de la formació permanent on hi hagi institucions creades per aplicar la formació esmentada i amb una certa autonomia per planificar pot recolzar en líders sorgits de la

mateixa feina cooperativa d'innovació educativa i de formació d'ensenyants.

Segons la varietat de tasques, també es diversifica la formació de les diferents figures i les estratègies amb les quals es duu a terme. Com més contextualitzada i negociada amb els «usuaris» es pretén que sigui la formació permanent, més difícil es fa d'homogeneïtzar la formació dels «mediadors de la formació»; en canvi, un «mediador» que no intervé directament en la formació i que només gestiona i organitza els altres, que són els «experts», pot ser format, per exemple, d'una manera centralitzada i amb estratègies de caràcter intensiu i transmissiu.

Dins d'aquesta gamma de possibilitats, els assessors i les assessores dels nostres centres de professors se situen en una posició intermèdia, condicionada per les característiques del model de formació permanent on coexisteixen: línies d'actuació centralitzades, les menys nombroses, amb altres de descentralitzades, les més abundants; prioritats establertes per l'Administració central, amb altres de detectades pels CEP. Tot plegat relacionat directament amb el fet que els centres de professors es constitueixen en institucions amb un cert grau d'autonomia pel que fa a la planificació, gestió i avaluació d'activitats, i essent, alhora, organismes creats, controlats, finançats i dotats del

suport de l'administració educativa.

Les funcions més importants dels assessors de formació són les següents: acostar la formació al professorat; *promoure* un acostament progressiu al model de formació en centres; *gestionar* el Pla del CEP: gestionar recursos, organitzar activitats, fer-ne operatiu el disseny de seguiment; ser responsables de la revisió permanent de la planificació del CEP i del seu «ajust» a la realitat; mantenir el CEP com a centre de recursos actualitzat. En col·laboració amb el Consell, elaboraran el Pla de CEP, considerant-lo un dels tres nivells d'articulació de la planificació de la Formació Permanent del Professorat: Pla de CEP, plans provincials de formació i Pla Marc i la seva concreció en forma de plans anuals. Al Pla del CEP, es tindrà en compte tot el professorat; s'hi hauran d'integrar les actuacions considerades preferents per l'Administració i les necessitats detectades a la zona; no podrà ser un sumatori de propostes per àrees i cicles, ja que això representaria tancar l'ensenyament en una problemàtica d'aula, i, en canvi, haurà de donar resposta a les interaccions que es produeixen als centres educatius (assessorament de projectes educatius i projectes curriculars de centre), o entre centres d'una zona; faran una diagnosi de la situació dels centres i del professorat de la

zona, que, sense oblidar l'especificitat de cada àrea o etapa, no els vegi encasellats en compartiments estancs, ja que això no faria més que afavorir, d'una banda, una fragmentació i superespecialització dels sabers, no gens coincident amb la proposta curricular, i, de l'altra, una concepció individualista de la tasca docent que tracta de superar-se amb un treball en equip i, alhora, flexible. Els assessors prendran decisions sobre estratègies preferents de formació tenint en compte la diversitat necessària; es faran responsables del seguiment i l'avaluació de les activitats de les àrees de l'assessoria del Pla; promouran la innovació a l'àrea o etapa; seleccionaran i difondran experiències; proposaran plantejaments interdisciplinars, i seran promotors i participants de la coordinació provincial de l'àrea o etapa per a la unificació de criteris i l'intercanvi d'experiències.

Segons les tasques assenyalsades al punt anterior, es configurarà un perfil de l'assessor com a persona coneixedora de l'àmbit de la formació permanent del professorat, competent i prestigiada a l'àrea o etapa d'origen i amb una formació cultural àmplia.

Les característiques que fóra idoni que coexistissin en aquesta figura estan relacionades amb les feines que haurà d'emprendre en una assessoria. El primer grup el constitueixen les *capaci-*

*tats* relacionades amb les diferents menes de situacions en què l'assessor del CEP desplegarà el seu treball: planificació d'activitats, gestió de recursos humans i materials, interacció i treball en equip. El segon grup es pot definir com el dels *coneixements*. L'assessor hauria de mantenir una actualització entre l'àrea o cicle d'origen; fonts de currículum (psico-sòcio-pedagògiques); didàctica específica; coneixements sobre formació permanent del professorat (models, estratègies, planificació, gestió, avaluació institucional i de programes); coneixements tècnics d'anàlisi psico-social; tècniques de treball amb grups d'adults. I juntament amb les capacitats i coneixements per portar correctament a cap la seva feina de «líders anònims» (Jennings, 1987), els assessors i les assessores, en les situacions d'interacció, haurien de propenir a determinades *actituds* com ara ser receptius a les necessitats dels altres, observadors i sensibles als canvis de situació, flexibles i integrats als seus plantejaments, inquietos intel·lectualment i conscients de la seva responsabilitat i compromesos amb la seva feina.

Per aconseguir aquest perfil d'assessor i que puguin poder fer les funcions que hem descrit, el MEC duu a cap un programa de formació d'assessors que conté dos grans objectius: en primer lloc, l'adequació a la nova funció, descrita als paràgrafs anteriors



i, en segon lloc, l'aproximació al perfil que faciliti la realització dels treballs encomanats. Amb aquesta finalitat, s'organitzen uns cursos de durada anual el model de formació dels quals és de tipus *processual i extensiu*, on s'aconsegueix de *combinar teoria i pràctica* mitjançant el desenvolupament de *fases presencials* que permeten una *reflexió* sobre la pràctica professional de cada dia, combinades amb altres *fases no presencials lligades a la tasca professional esmentada*.

### **Els eixos prioritaris per al curs 1990-1991**

La metodologia d'aplicació del Pla Marc exigeix la concreció anual d'objectius i línies d'actuació. Heus ací els previstos per al curs actual.

Seguint el model i les línies definides al Pla Marc de Formació Permanent del Professorat, l'objectiu central de la proposta d'actuació s'articula al voltant de la intensificació, aprofundiment i millor seguiment de la formació contínua del professorat com a element imprescindible en la implantació progressiva de la Reforma del Sistema Educatiu. Fonamentalment, aquest objectiu es pretén atènyer mitjançant una descentralització superior de les actuacions per al curs 1990-1991. Amb aquesta finalitat, es posaran en marxa de

forma generalitzada els instruments bàsics per aconseguir aquest objectiu: els plans provincials de formació, que, al seu torn, inclouen els plans dels 109 Centres de Professors.

Per establir les bases de la futura Reforma, l'Administració afavorirà una sèrie d'actuacions que pretenen donar resposta tant a les mancances existents com a les necessitats creades a partir del projecte de reforma. Per això, a més de l'activitat emmarcada als plans provincials i dels CEP, s'organitzaran directament programes destinats a potenciar i qualificar els responsables de la formació dels CEP i de les direccions provincials, i també programes adreçats a l'especialització del professorat mitjançant convenis amb universitats, i programes d'actuació relacionats amb qüestions específiques del sistema educatiu (adults, compensatòria, premsa-escola, salut, coeducació, equips directius, orientadors, etc.).

De la mateixa manera, al llarg del curs 1990-1991 es procedirà a una ampliació de totes les ofertes que permetin un acostament individual a la formació i que puguin atènyer altres objectius com ara la promoció del professorat; el foment de la investigació educativa; l'intercanvi amb altres països; els ajuts a activitats de formació, etc.

En conseqüència, els eixos principals de la formació del

professorat per al curs 1990-1991 són.

a) Els plans provincials de formació

b) La consolidació dels CEP

c) La formació en centres

d) Els cursos d'actualització

e) L'especialització del professorat

f) Els programes específics

g) L'autoformació i promoció del professorat

h) Els moviments de renovació pedagògica

a) *Els plans provincials de formació* constitueixen el marc coherent on es plasmen les actuacions formatives de cada província. S'hi recolliran, de forma coordinada i tenint en compte les necessitats de formació del sistema educatiu a cada àmbit provincial, el conjunt d'actuacions que es faran al curs 1990-1991. L'elaboració d'aquests plans provincials s'aferrarà amb una normativa que en faciliti i reguli la preparació i la posada en marxa. Així mateix, s'oferiran directrius per al desplegament de diferents menes d'activitats (prescriptives, preferents, etc.) que constituïran el contingut del pla de formació provincial.

Dins el Pla Provincial s'inclouen les activitats d'actualització científica i didàctica, de formació de centres i altres de contingudes al punt f.

b) Per *consolidar els CEP* és imprescindible avançar en la línia que els pugui dotar d'una infraestructura adient, un marc legislatiu clar i un personal qualificat perquè cada cop siguin més útils als professors de la zona. Durant el curs 1990-1991 es preveu desplegar la normativa legal que consolida els CEP com a institució i intensificar la formació dels professionals que componen la xarxa de formació permanent a través de diversos cursos i activitats. Paral·lelament, els CEP rebran directrius, orientacions, models d'activitats i materials de suport per ajudar-los en l'elaboració i posada en marxa dels plans dels CEP.

c) *La formació al mateix centre* afavoreix, més que altres modalitats formatives, la participació de grups de professors a la millora de la seva pràctica docent, perquè aquesta modalitat potencia el treball en equip i vincula els professors a un projecte educatiu compartit.

A més, això garanteix que la formació dels professors s'orienti en funció de les necessitats reals de la seva pràctica professional. Com que aquesta modalitat constitueix un eix important de la formació del professorat, en el curs 1990-1991 s'ampliarà la convocatòria dels projectes de formació en centres, i alhora es potenciarà aquesta modalitat de formació a les activitats dels CEP.

d) Els *cursos d'actualització* representen una modalitat de formació exigida per un context social i cultural canviant i per la renovació del sistema educatiu que implica una transformació important de les pràctiques docents.

Els cursos de *modalitat A* (150 hores) que s'organitzaran el 1990-1991 signifiquen un pas més en el procés de descentralització de la formació del professorat i la consolidació d'una mena d'activitat formativa que integra teoria i pràctica en la mesura que l'actualització científica i didàctica es vincula a l'elaboració, desenvolupament a l'aula i avaluació d'una unitat didàctica.

També s'ampliarà l'oferta dels cursos de les *modalitats B* (50 hores) i *C* (20 hores). Aquests cursos tenen un caràcter més monogràfic. N'hi haurà que es desenvoluparan amb caràcter prescriptiu en el marc dels plans provincials; d'altres amb caràcter preferent segons les necessitats institucionals o els interessos del professorat dins els plans dels CEP; i d'altres, en relació amb diverses institucions (universitat, empreses, etc.), per a l'actualització científica en àmbits específics.

*Els cursos d'actualització tècnica*, adreçats al professorat dels ensenyaments tècnico-professionals, s'orienten, al seu torn, en la perspectiva de la implanta-

ció del nou model d'ETP proposat i persegueix l'establiment de modalitats i estructures de formació que permetin l'actualització permanent del professorat d'aquest nivell, en sintonia amb el creixement tecnològic de les diferents famílies professionals. Vista la dispersió geogràfica del professorat que hi participa, l'organització i gestió d'aquests cursos en general s'haurà de fer de forma centralitzada.

*La formació en empreses*, programa experimental que s'iniciarà el curs 1990-1991, pretén l'estada de professors de la formació tècnico-professional en empreses i institucions productives. Són programes de treball en règim d'estudi, dissenyats perquè el professor pugui fer tasques relacionades amb la seva especialitat professional durant períodes limitats, en entorns reals de producció o serveis, mitjançant acords de col·laboració i compensació mútua amb les dites empreses i institucions.

*El programa de formació complementària* per als professors d'EGB especialistes en idiomes, iniciat durant el curs 1989-1990 per mitjà de l'EOI, pretén servir de via perquè aquests professionals puguin actualitzar els seus coneixements lingüístics i desenvolupar procediments metodològics d'acord amb els nous enfocaments de l'ensenyament de les llengües estrangeres. Dins aquesta modalitat, el nivell d'ac-

tivitat es manté al voltant de 40 cursos de 200 hores i 30 de 100 hores de durada.

e) *L'especialització del professorat* respon a la necessitat de capacitar els professors d'EGB que s'han d'ocupar d'una àrea curricular o exercir una funció per a la qual no han rebut formació específica. D'aquesta manera es pretén dotar-los d'instruments que els capacitin per adaptar-se a les transformacions generades per la reforma del sistema educatiu. Els cursos que es convocaran el 1990-1991 pretenen especialitzar el professorat en Educació física, Educació musical, Educació especial i Logopèdia. Es reduirà el nombre de cursos d'Educació física (el curs 1989-1990 n'hi havia 28) i s'ampliaran els d'Educació musical.

D'altra banda, la presència al currículum de l'Ensenyament Secundari Obligatori de l'àrea de Tecnologia exigeix igualment un programa formatiu destinat als professors que s'incorporin en el futur a la docència d'aquesta àrea. Es tracta concretament d'iniciar dues estratègies: l'una a curt termini, de menor envergadura, per als professors que ja imparteixen aquesta matèria al pla experimental o per als que s'hi incorporaran el curs vinent i que no hagin rebut una formació específica, i l'altra, a mitjà i llarg termini, concebuda com una formació semipresencial que combina el treball personal amb

períodes dedicats a l'avaluació i tutories, i que faci compatibles l'alta intensitat de l'acció amb la dispersió geogràfica del professorat.

f) Els *programes específics* s'orienten a potenciar diverses funcions de gran importància per augmentar la qualitat del sistema educatiu: la funció directiva (cursos per a equips directius dels centres escolars), la funció orientadora (cursos per a tutors i orientadors), la funció assessora i d'intervenció psicopedagògica dels equips externs de suport a l'escola (cursos per als equips interdisciplinars).

A més, en aquest eix preferent de formació del professorat s'inclouen camps específics com és ara l'educació de persones adultes o l'educació compensatòria, o àmbits del coneixement considerats d'interès preferent pel fet d'haver estat incorporat recentment als currículums (Educació per a la salut, Premsa i Escola, Educació ambiental, Educació per al consum, Igualtat entre sexes: Coeducació, etc.).

L'Administració ha generat programes especials i ha firmat acords de col·laboració amb altres ministeris i institucions per impulsar activitats que es refereixin a aquestes temàtiques incloses tant als plans provincials de formació com als dels CEP.

g) Les actuacions encaminades a l'*autoformació i promoció*

*del professorat* es concreten en llicències per estudi, ajuts individuals, programa d'incorporació de professors d'EM a centres universitaris i beques per cursos de postgrau, a Espanya o l'estranger, relacionats amb temes educatius i intercanvis amb professors d'altres països de la Comunitat Econòmica Europea.

Amb aquestes actuacions es pretén fomentar l'actualització científica del professorat de manera que puguin millorar la seva activitat docent, generar actituds reflexives i comprensives de la seva pràctica professional i estimular-lo perquè dugui a terme investigacions educatives que potenciïn la innovació curricular i l'aprofundiment als diversos camps del coneixement.

Durant el curs 1990-1991 s'ampliarà el nombre de llicències per estudis i ajuts individuals i s'iniciarà la modalitat de beques per cursos de postgrau de fins a quatre mesos de durada.

L'inici, al curs 1990-1991, del programa de professors d'EM en centres universitaris significa obrir una sèrie de possibilitats de col·laboració entre la Universitat i l'Ensenyament mitjà, amb la qual cosa s'atén una demanda reiteradament manifestada pel professorat d'EM i que pot introduir novetats importants en la formació inicial del dit professorat i, alhora, una via de formació permanent.

h) De subvencions als moviments de renovació pedagògica i altres institucions legalment constituïdes, interessades per la innovació educativa, se'n continuaran concedint amb la finalitat de recollir-ne les iniciatives, dinamitzar i vitalitzar el model actual de formació permanent.

Juntament amb totes aquestes línies, hi ha altres activitats que completaran el conjunt de l'activitat. Així mateix, la inclusió de professors espanyols en programes de la Comunitat Europea, el Consell d'Europa o altres organismes o governs de països significa un element més a tenir en compte. Totes aquestes activitats no estan reflectides en el present projecte.

## Abstracts

*Se exponen los principios fundamentales del Plan de Formación del Profesorado presentado por el Ministerio en abril de 1989; la práctica profesional, el centro educativo como eje prioritario de las acciones formativas, la utilización de estrategias diversificadas para atender a diferentes necesidades y la progresiva descentralización de las actividades acercándola a la "puerta del colegio". También se abordan las condiciones en las que se puede llevar a cabo la formación. Se plantean las funciones de la figura del asesor de Formación Permanente y de su papel en los Centros de Profesores (CEP). Se describen las líneas de actuación para el curso 1990-1991 concretadas en la descripción de los diferentes programas.*

*D'une manière concise et claire on présente les principes fondamentaux du Plan de Formation des professeurs proposé par le Ministère, en avril 1989: la pratique professionnelle, l'établissement éducatif en tant qu'axe prioritaire des actions formatives, l'usage des stratégies différentes pour s'occuper des besoins variés et la décentralisation progressive des activités en l'approchant à "a porte de l'école". On aborde aussi les conditions dans les quelles on peut mettre en ouvre la formation. On envisage les fonctions du conseiller de Formation Permanente et de son rôle dans les établissements des Professeurs. On décrit les lignes d'action pour l'année scolaire 1990-91 matérialisées dans la description des différents programmes.*

*Clearly and concisely, the basic principles behind the Teacher Training Plan presented by the Ministry in April 1989 are explained: professional practice, the educational centre as the main focus of training, the employment of diversified strategies to attend to the different needs and the gradual decentralisation of activities, bringing them closer to "the school door". The conditions in which training can take place are also discussed, as are the functions of the In-Service Assessor and the role of the Teachers Centres (Centros de Profesores - CEP). Activities planned for the academic year 1990-91 are outlined in a description of the various programmes.*